

[Strona Główna](#) > ... > [Twoje Prawa](#) > [Ofiary Przepęstw](#) > [Prawa Ofiar – W Poszczęólnych Państwach](#) > 2 –
MOJE PRAWA W TRAKCIE ROZPRAWY

2 – MOJE PRAWA W TRAKCIE ROZPRAWY

[W jaki sposób mogę uczestniczyć w procesie?](#)

[Jakie są moje uprawnienia jako świadka?](#)

[Jestem nieletni. Czy mam dodatkowe prawa?](#)

[Czy mogę uzyskać bezpłatną pomoc prawną?](#)

[W jaki sposób mogę uzyskać pomoc, jeśli znajduję się w niebezpieczeństwie?](#)

[W jaki sposób mogę dochodzić odszkodowania od sprawcy lub otrzymać kompensatę od Państwa?](#)

[Czy istnieje możliwość dojścia do porozumienia/pojednania ze sprawcą lub przeprowadzenia postępowania mediacyjnego w tym celu?](#)

[Jestem cudzoziemcem. Jak chronione są moje prawa i interesy?](#)

[Informacje dodatkowe](#)

W jaki sposób mogę uczestniczyć w procesie?

Pokrzywdzony lub [powód cywilny w postępowaniu karnym](#) (*partie civile/burgerlijke partij*) zostanie poinformowany na piśmie o dacie rozprawy przed sądem. Na tym etapie postępowania można jeszcze wnieść pozew cywilny do sądu karnego; prawo wniesienia pozwu przysługuje na każdym etapie postępowania do momentu zamknięcia rozprawy. W celu wytoczenia powództwa cywilnego w trakcie rozprawy przed sądem karnym, gdy nie korzysta się z usług zastępcy procesowego, należy :

- stawić się na czas;
- zarejestrować się u urzędnika sądowego (*huissier d'audience/zittingsdeurwachter*) oraz zapytać, w której sali odbędzie się rozprawa
- zwrócić się do przewodniczącego składu orzekającego, kiedy sędzia wyczyta nazwisko sprawcy, od którego dochodzi się odszkodowania;
- przedstawić pozew sędziemu wraz z dokumentacją poświadczającą poniesioną szkodę;
- wręczyć odpis pozwu obrońcy sprawcy;
- zachować oryginał pisma dla siebie;
- przewodniczący składu sędziowskiego może zażądać przedstawienia dodatkowych informacji, po czym odnotuje wniesienie powództwa odszkodowawczego.

Co do zasady rozprawy są jawne. Oznacza to, że każda osoba, która ukończyła 14 lat, może w nich uczestniczyć. Zatem na rozprawie mogą być obecni znajomi, sąsiedzi i rodzina, a także przedstawiciele prasy i osoby zainteresowane. Tylko w wyjątkowych okolicznościach (np. w sprawach o przestępstwa seksualne) jawność rozprawy zostanie wyłączona. Oznacza to, że przedstawiciele mediów i społeczeństwa nie będą mogli wejść na salę rozpraw. Istnieje możliwość zwrócenia się do sędziego o wyłączenie jawności rozprawy. Prawo wyraźnie zezwala na to w przypadku ofiar niektórych rodzajów przestępstw seksualnych, takich jak zgwałcenie lub napaść na tle seksualnym. Sędzia może także zdecydować o wyłączeniu jawności ze względu na interes małoletniego lub w celu ochrony prawa do prywatności stron. Jednak wyrok jest zawsze ogłaszany publicznie.

Dochodzenie roszczeń odszkodowawczych przed sądem karnym (w drodze wniesienia powództwa cywilnego w toku postępowania karnego) pociąga za sobą obowiązek udowodnienia poniesionej szkody. Sędzia oceni zasadność

powództwa cywilnego na końcu postępowania. W trakcie rozprawy powód cywilny musi być reprezentowany. W razie gdy powód cywilny ma zamiar uniknąć bezpośredniego kontaktu z oskarżonym może być reprezentowany przez pełnomocnika (nie istnieje jednak możliwość zgłoszenia sprzeciwu wobec obecności oskarżonego na sali rozpraw). Osobiste stawiennictwo powoda cywilnego wymagane jest wyłącznie w sytuacji, gdy zostaje on wezwany w charakterze świadka.

Nie istnieje możliwość osobistego przedstawienia argumentów prokuratorowi.

Jakie są moje uprawnienia jako świadka?

Złożenie zeznań w trakcie śledztwa nie oznacza to automatycznie konieczności ich powtórzenia w trakcie rozprawy. Wyjątek stanowi sytuacja, gdy sprawa rozpatrywana jest przez [sąd przysięgłych](#)² (*cour d'assises/hof van assisen*).

Jeżeli jednak dana osoba zostanie wezwana do osobistego stawiennictwa, a zarządzono zastosowanie środków chroniących świadka lub nie przebywa ona w kraju, może zostać przesłuchana za pośrednictwem wideokonferencji lub telekonferencji. W razie konieczności istnieje możliwość zmiany jej głosu lub zastąpienia twarzy.

Świadek może ubiegać się o zwrot kosztów, składających się z ustalonej sumy (dieta za stawienie się) oraz zwrotu kosztów podróży w przeliczeniu na kilometr (dodatek na pokrycie kosztów podróży). Aby uzyskać zwrot kosztów, dana osoba musi zwrócić się do sekretariatu (*greffe/griffie*) sądu, w którym zeznawała jako świadek, i przedstawić otrzymane od urzędnika sądowego (*huissier d'audience*) wezwanie do stawienia się przed sądem wraz z dowodem tożsamości. Zwrot kosztów otrzymuje się bezzwłocznie w godzinach pracy sekretariatu.

Jestem nieletni. Czy mam dodatkowe prawa?

Nieletnim przysługuje ochrona przed ujawnieniem ich tożsamości. Publikacja lub rozpowszechnienie zdjęć, rysunków lub innych materiałów ujawniających ich tożsamość stanowi przestępstwo.

W sytuacji gdy ich przesłuchanie w toku śledztwa zostało zarejestrowane za pomocą technik audiowizualnych, ich osobiste stawiennictwo nie jest konieczne, chyba że sąd uzna je za konieczne do ustalenia prawdy. W takim przypadku sąd zażąda ich stawiennictwa i wyjaśni powody swojej decyzji. Istnieje jednak możliwość wystąpienia do sędziego o wyłączenie jawności rozprawy. Prawo wyraźnie przewiduje taką możliwość w przypadku przestępstw na tle seksualnym, takich jak zgwałcenie lub napaść na tle seksualnym. Sędzia może także zadecydować o wyłączeniu jawności ze względu na interes małoletniego lub w celu ochrony prawa do prywatności stron.

Czy mogę uzyskać bezpłatną pomoc prawną?

Jeżeli dana osoba wytoczyła powództwo cywilne jako powód cywilny w postępowaniu karnym, ma prawo uczestniczyć w rozprawie osobiście lub być reprezentowana przez adwokata.

W celu uzyskania wstępnych wskazówek można zwrócić się do zespołu udzielającego podstawowej pomocy prawnej (*juridische eerstelingsbijstand/aide juridique de première ligne*), w ramach którego prawnicy udzielają bezpłatnych porad prawnych w określonych godzinach w niektóre dni. Konsultacje organizowane są w budynkach sądowych, sądach pokoju, ośrodkach pomocy prawnej, niektórych organach administracji gminnej, etc. Ośrodki pomocy prawnej (*maisons de justice/justitiehuisen*) można znaleźć w każdym okręgu sądowym (dane kontaktowe dostępne są w języku [francuskim](#) i [niderlandzkim](#)); możesz również skontaktować się ze [służbami udzielającymi pomocy ofiarom przestępstw](#).

Aby uzyskać szczegółową poradę prawną, pomoc prawną oraz zastępstwo procesowe, konieczne jest skorzystanie z usług adwokata (*avocat*). W zależności od dochodów danej osoby pomoc ta będzie częściowo lub całkowicie nieodpłatna, w ramach systemu specjalistycznej pomocy prawnej. Prawo do uzyskania nieodpłatnego zastępstwa procesowego przysługuje zawsze pewnym kategoriom osób znajdujących się w szczególnej sytuacji, takim jak osoby cierpiące na zaburzenia psychiczne i nieletni.

Aby ubiegać się o specjalistyczną pomoc prawną, należy skontaktować się z [biurem pomocy prawnej](#) (*bureau voor juridische bijstand/bureau d'aide juridique*), które znajduje się w każdym sądzie. Konieczne jest przedstawienie dokumentów poświadczających przynależność do jednej ze szczególnych kategorii osób lub poświadczających niski dochód netto. Biuro pomocy prawnej ma piętnaście dni na rozpatrzenie złożonego wniosku i ewentualne przesłanie

danych kontaktowych powołanego adwokata. Można też zwrócić się do wybranego adwokata o udzielenie pomocy w ramach systemu specjalistycznej pomocy prawnej. Jeżeli wspomniany adwokat wyrazi zgodę, wystąpi do biura pomocy prawnej w celu uzyskania pozytywnej decyzji w sprawie złożonego wniosku.

Niskie dochody uprawniają również do złożenia – pod pewnymi warunkami – wniosku o zwolnienie z niektórych kosztów sądowych (np. kosztów komorniczych i opłat za sporządzenie kopii z akt sprawy) w ramach systemu pomocy prawnej. Aby skorzystać z tej możliwości stosowny wniosek należy skierować do biura pomocy prawnej działającego przy sądzie rozpoznającym twoją sprawę. Jeżeli dana osoba uczestniczy już w postępowaniu jako powód cywilny, wniosek taki może złożyć ustnie lub pisemnie w sądzie karnym rozstrzygającym daną sprawę.

Powinna też sprawdzić, czy jej polisa ubezpieczeniowa obejmuje koszty sądowe. W tym celu powinna skontaktować się z agentem ubezpieczeniowym.

Pracownicy ośrodka pomocy prawnej lub służb pomocy ofiarom przestępstw mogą udzielić jej pomocy w toku postępowania sądowego.

W jaki sposób mogę uzyskać pomoc, jeśli znajduję się w niebezpieczeństwie?

W przypadku grożącego niebezpieczeństwa oraz zapewnieniu przez prokuratora całkowitej lub częściowej anonimowości na etapie śledztwa, w toku rozprawy można przesłuchać daną osobę za pośrednictwem wideokonferencji lub telekonferencji. W razie konieczności istnieje możliwość zmiany jej głosu lub zastąpienia twarzy.

Kiedy zajdzie konieczność stawienia tej osoby przed sądem w charakterze świadka, a nie była przesłuchiwana w trakcie śledztwa, sędzia może postanowić o nieujawnianiu jej tożsamości w protokole przesłuchania.

Jeżeli jest ona ofiarą przestępstwa zgwałcenia lub napaści na tle seksualnym, przysługuje jej ochrona przed ujawnieniem tożsamości w mediach. Publikacja lub rozpowszechnienie zdjęć, rysunków lub innych materiałów ujawniających jej tożsamość stanowi przestępstwo.

W razie gdy oskarżony nie został aresztowany na etapie śledztwa i osoba ta obawia się, że może spotkać się z nim twarzą w twarz podczas oczekiwania na rozprawę, zaleca się kontakt z pracownikiem ośrodka pomocy prawnej. W niektórych gmachach sądów przewidziano osobne poczekalnie, aby takie osoby mogły uniknąć bezpośredniej styczności z oskarżonym.

W jaki sposób mogę dochodzić odszkodowania od sprawcy lub otrzymać kompensatę od Państwa?

Aby dochodzić naprawienia szkody majątkowej w toku postępowania karnego, należy wnieść powództwo cywilne w postępowaniu karnym. Można dochodzić różnych roszczeń, takich jak roszczenia z powodu uszczerbku na zdrowiu i wydatków na leczenie, zadośćuczynienie za krzywdę moralną, odszkodowanie za szkodę materialną (np. utratę zarobków, stracenie roku akademickiego, utratę pracy, uszkodzenia pojazdów lub odzieży), zwrot kosztów pogrzebu itp.

Sąd karny rozpozna powództwo cywilne i zasądzi od sprawcy obowiązek naprawienia szkody w razie przypisania mu winy. Następnie sąd zbada treść powództwa odszkodowawczego.

Jeżeli z jakiegoś powodu nie brałeś udziału w postępowaniu karnym, masz możliwość dochodzenia roszczeń przed sądem cywilnym. Możliwość taka istnieje również jeżeli prokuratura podejmie decyzję o umorzeniu sprawy karnej. Pozew cywilny należy wnieść do sądu cywilnego wzywając osobę (*citation*), która spowodowała szkodę, do stawienia się przed sądem, chyba że wszystkie strony postanowiły stawić się dobrowolnie. W przypadku, gdy w sprawie bierze udział ubezpieczyciel (na przykład w wyniku wypadku samochodowego) do stawienia się przed sądem można wezwać również ubezpieczyciela. Postępowanie przed sądem cywilnym znacznie się różni od postępowania karnego. Na przykład należy udowodnić, że strona przeciwna jest odpowiedzialna za naprawienie szkody, ale można wykorzystać w tym celu dowody przedstawione w ramach postępowania karnego, nawet jeżeli zostało ono umorzone. Jeżeli postępowanie karne jest w toku, sąd cywilny rozpozna powództwo dopiero z chwilą wydania przez sąd karny orzeczenia co do winy oskarżonego. Sąd cywilny jest związany wyrokiem sądu karnego.

Należy pamiętać, że wszczęcie postępowania przed sądem cywilnym wiąże się z opłatami sądowymi.

Jeżeli prokurator podejmie decyzję o umorzeniu postępowania publicznoskargowego (proponując ugodę lub mediację karną), od sprawcy można uzyskać odszkodowanie także w ten sposób. Odszkodowanie od sprawcy możesz także uzyskać w drodze mediacji. W większości przypadków możesz na przykład uzyskać odszkodowanie, jeżeli prokurator zaproponuje sprawcy przeprowadzenie mediacji karnej lub zawarcie ugody.

Nie zawsze możliwe jest uzyskanie odszkodowania od sprawcy (na przykład gdy niemożliwe jest zidentyfikowanie lub zatrzymanie sprawcy) bądź uzyskanie od towarzystwa ubezpieczeniowego zwrotu kosztów. W przypadku gdy dana osoba jest ofiarą umyślnego aktu przemocy, pod pewnymi warunkami może uzyskać od państwa odszkodowanie. Więcej informacji o prawie do odszkodowania od państwa znajduje się w arkuszu informacyjnym na temat odszkodowań dla ofiar przestępstw w Belgii (dostępnym w języku [francuskim](#), [niderlandzkim](#), [niemieckim](#), [angielskim](#) i innych językach) w ramach Europejskiej Sieci Sądowej.

Skazanie i ukaranie sprawcy oznacza, że będzie on musiał zwrócić stronie przeciwnej koszty, które poniosła w związku powództwem cywilnym, w tym część honorarium adwokata. O wysokości odszkodowania decyduje sąd w wyroku kończącym postępowanie w sprawie.

W przypadku gdy postępowanie zostało wszczęte w drodze bezpośredniego wezwania sprawcy do stawienia się przed sądem (*citation directe*) lub postępowanie publicznoskargowe zostało wszczęte ze względu na wytoczenie powództwa cywilnego, a oskarżony zostanie uniewinniony, sąd może nakazać zwrot całości lub części poniesionych przez państwo oraz oskarżonego kosztów.

Czy istnieje możliwość dojścia do porozumienia/pojednania ze sprawcą lub przeprowadzenia postępowania mediacyjnego w tym celu?

Istnieje możliwość wystąpienia o mediację w sprawie naprawienia szkody (*médiation réparatrice/herstelbemiddeling*) na każdym etapie postępowania: zanim sprawa trafi do sądu, gdy sąd rozpoznaje sprawę lub po wydaniu wyroku przez sąd. Mediacja w sprawie naprawienia szkody stosowana jest niezależnie od postępowania karnego i go nie zastępuje. Organy sądowe są zatem nadal odpowiedzialne za wszelkie decyzje dotyczące postępowania karnego, wydawania wyroków oraz wykonywania wyroków.

Mediacje w sprawie naprawienia szkody nie są przeprowadzane przez państwo, lecz dwie organizacje non-profit: [Suggnomè](#) we Flandrii oraz [Médiante](#) w Walonii. Organizacje te dysponują lokalnymi oddziałami w każdym okręgu sądowym.

Ugoda zawarta w wyniku mediacji jest poufna i w związku z tym jej treść nie jest przekazywana do sądu, chyba że zgodzą się na to obie strony. Sędzia ma obowiązek zamieszczenia w wyroku wzmianki o ugodzie zawartej w wyniku mediacji w sprawie naprawienia szkody, lecz nie jest zobowiązany do uwzględnienia treści ugody przy orzekaniu.

Sędzia sądu ds. nieletnich może podjąć decyzję o przeprowadzeniu mediacji w sprawie naprawienia szkody lub mediacji wielostronnej (*concertation restauratrice en groupe/hergo*).

Jestem cudzoziemcem. Jak chronione są moje prawa i interesy?

W sytuacji gdy [powód cywilny w postępowaniu karnym](#) lub świadek uczestniczy w postępowaniu, ale nie mówi w języku w którym prowadzone jest postępowanie, może skorzystać z pomocy tłumacza ustnego. Nie przysługuje mu jednak prawo do nieodpłatnego tłumaczenia pism procesowych i sądowych.

Informacje dodatkowe:

- Ustawa z dnia 1 sierpnia 1985 r. o instrumentach podatkowych i innych środkach - w języku [niderlandzkim](#) i [francuskim](#)
- Ustawa z dnia 8 kwietnia 1965 r. o ochronie młodocianych, odpowiedzialności karnej nieletnich w przypadku popełnienia czynu stanowiącego przestępstwo oraz naprawianiu szkody z niego wynikającej - w języku [niderlandzkim](#)
- Konstytucja - w języku [niderlandzkim](#) i [francuskim](#)

- Kodeks postępowania karnego - w języku [niderlandzkim](#), [francuskim](#) i [angielskim](#)
- Kodeks sądowy - w języku [niderlandzkim](#) i [francuskim](#)
- Dekret królewski z 28 grudnia 1950 r. w sprawie ogólnych zasad dotyczących kosztów sądowych w postępowaniu karnym

1. Powód cywilny w postępowaniu karnym Na każdym etapie postępowania istnieje możliwość wystąpienia z powództwem cywilnym, nawet jeżeli nie złożyło się zawiadomienia o przestępstwie na policji. Status powoda cywilnego w postępowaniu karnym zapewnia dodatkowe prawa poza prawami zwykle przysługującym ofiarom przestępstw, a mianowicie: można wystąpić o odszkodowanie; można zabierać głos na rozprawie; można uzyskać zwrot kosztów po zakończeniu rozprawy; przysługuje prawo do nieodpłatnej pomocy tłumacza ustnego w toku postępowania. Jeżeli powództwo cywilne uznane zostanie za dopuszczalne i zasadne, wówczas przysługują również pewne prawa w postępowaniu karnym bez konieczności wniesienia wniosku o przyznanie odpowiedniego statusu (*demande de reconnaissance*) do sędziego wykonawczego (*juge de l'exécution des peines*). Jeżeli postępowanie zostało już wszczęte przez prokuraturę, istnieje możliwość uzyskania statusu powoda cywilnego w postępowaniu karnym w drodze złożenia wyraźnego oświadczenia. Można tego dokonać na każdym etapie postępowania przygotowawczego i postępowania przed sądem, ale nie jest to już możliwe w postępowaniu odwoławczym. Jeżeli przestępstwo stanowi wykroczenie (*contravention/overtreding*) lub występki (*délit/wanbedrijf*), można wnieść pozew cywilny do sędziego śledczego, który jest następnie zobowiązany do wszczęcia śledztwa. Należy pamiętać, że na końcu postępowania przygotowawczego izba doradcza nadal ma prawo stwierdzić, że nie istnieją dowody wystarczające do postawienia sprawy przed sądem. Jeżeli powód cywilny ma zamiar uzyskać odszkodowanie, musi udowodnić szkodę będącą podstawą jego roszczeń. Sąd oceni dopuszczalność jego powództwa cywilnego i przyjmie je bądź odmówi jego przyjęcia. W przypadku gdy dana osoba działa w charakterze powoda cywilnego, a śledztwo nie zakończy się w ciągu roku od daty jego wszczęcia, przysługuje jej prawo wniesienia sprawy do izby oskarżeń sądu apelacyjnego. Pozwala to w sposób pośredni kontrolować przebieg dochodzenia.

2. Sąd przysięgłych Sąd przysięgłych (dane kontaktowe są dostępne w języku [niderlandzkim](#) i [francuskim](#)) to tymczasowy sąd karny zwoływany w każdej z prowincji Belgii lub w okręgu sądowym Brukseli. Sąd ten jest właściwy w sprawach o wszystkie zbrodnie (*crimes/misdaden*, np. zabójstwa i inne ciężkie przestępstwa zagrożone w najniższym wymiarze karą pięciu lat pozbawienia wolności) przestępstwa polityczne, przestępstwa prasowe (z wyjątkiem przestępstw na tle rasizmu i ksenofobii). Inaczej niż w przypadku stałych sądów karnych, sąd przysięgłych jest zwoływany w każdej sprawie z osobna. Sędzia przewodniczący obradom jest radcą sądu apelacyjnego (*conseiller de la cour d'appel*). Wspomagają go dwaj sędziowie sądu pierwszej instancji. Ława przysięgłych składa się z 12 przysięgłych, wybieranych losowo spośród obywateli; liczba przedstawicieli ławy należących do tej samej płci nie może przekraczać dwóch trzecich składu ławy. Członkowie ławy przysięgłych muszą być uprawnieni do głosowania, korzystać z pełni praw cywilnych i politycznych, być w wieku od 28 do 65 lat, posiadać umiejętność czytania i pisania oraz nie mogą być uprzednio karani za przestępstwa zagrożone wyrokiem powyżej czterech miesięcy pozbawienia wolności lub wykonywania prac społecznych przekraczających pułap 60 godzin. Ława przysięgłych samodzielnie rozstrzyga o winie lub niewinności sprawcy. Wymiar kary ława przysięgłych ustala wspólnie z sędziami zawodowymi. Od orzeczenia sądu przysięgłych można wnieść jedynie skargę kasacyjną.

■ Ostatnia aktualizacja: 03/07/2025

Za wersję tej strony w języku danego kraju odpowiada właściwe państwo członkowskie. Tłumaczenie zostało wykonane przez służby Komisji Europejskiej. Jeżeli właściwy organ krajowy wprowadził jakieś zmiany w wersji oryginalnej, mogły one jeszcze nie zostać uwzględnione w tłumaczeniu. Komisja Europejska nie przyjmuje żadnej odpowiedzialności w odniesieniu do danych lub informacji, które niniejszy dokument zawiera, lub do których się odnosi. Informacje na temat przepisów dotyczących praw autorskich, które obowiązują w państwie członkowskim odpowiedzialnym za niniejszą stronę, znajdują się w informacji prawnej.